

9/11-re adott lehetséges válaszok az Egyesült Államok és Németország példáján keresztül

CSÁNYI CSABA¹

Terrorism and human rights

Terrorism is not a recent problem nor it is a novelty for governments to intervene in people's everyday life due to the possible threats that terrorism signifies. As opposed to this, it is only as of late that safety has come into focus on a worldwide level, which can be explained by the ever-growing ubiquitous presence of modern terrorism.

Bevezetés

A nemzetközi terrorizmus – amely globális² és talán korszakos kihívás is egyben – fenyegetést jelent az egész civilizációra. A terrorizmus nem új keletű probléma, és abban sincs újdonság, hogy a terrorfenyegetettség szolgál indokul a kormányok számára, hogy beavatkozzanak az emberek mindennapjaiba. A fentiek ellenére mégis csak az utóbbi években jelent meg világméretű szinten a biztonságra való fókuszálás, amely a jelenkori, modern terrorizmus mindent behálózásával és növekvő mértékével magyarázható.

Mi a terrorizmus?

A terror (latinul *formidilosus*, *terror* = 'ijedtség, rettegés, rémület') a nyílt erőszak alkalmazása rémület, rettegés kiváltása céljából, a terrorizmus kifejezés pedig erre épülve (a legáltalánosabban elfogadott megfogalmazás szerint) valamely szervezet által politikai okokból végrehajtott erőszakos, félelemkeltő akciók sorozata.³

A Harmat–Bukva szerzőpáros szerint a terrorizmus az erőszak alkalmazásának vagy az azzal való fenyegetésnek olyan stratégiája, melynek elsődleges célja félelem, zavar keltése, ennek révén meghatározott politikai eredmények

- 1 PhD, egyetemi adjunktus, Nemzeti Közsolgálati Egyetem, Nemzetbiztonsági Intézet, Polgári Nemzetbiztonsági Tanszék; főügyész, Központi Nyomozó Főügyészség.
- 2 Lásd részletesebben: Gál István László: A pénzmosás mint globális gazdasági és büntetőjogi kihívás. *Belügyi Szemle*, 2005/6., 89–108. o., valamint Gál István László: A gazdasági bűnözés a bűnügyi statisztika tükrében. *Rendészeti Szemle*, 2008/3., 29–44. o.
- 3 <https://hu.wikipedia.org/wiki/Terror> (a letöltés ideje: 2016. március 3.)

elérése vagy a hatalom megtartása. A félelemkeltés az erőszak minden formájának – a kocsmai verekedéstől a hagyományos hadviselésig – velejárója, segítője lehet, de a terrorizmus esetében ez a viszony fordított, az erőszak közvetlen áldozatai, kárvallottai legfeljebb csak szimbolikus kapcsolatban állnak az akció valódi céljával, kiválasztásuk másodlagos jelentőségű, legtöbbször véletlenszerű.⁴

A terrorizmus fogalmát sokan, sokféleképp próbálták meghatározni. Fletcher szerint lehetetlen a terrorizmus egzakt definícióját meghatározni, álláspontja szerint meghatározott feltételek, ismérvek megléte esetén beszélhetünk terrorizmusról.⁵

Fenti álláspontot osztja Ben Saul is, de véleménye szerint nincs különbség a belső politikai erőszak és a terrorizmus között.⁶

Korinek László is egyetért abban, hogy bizonyos, előre meghatározott ismérvek vizsgálata szükséges a terrorizmus meghatározásakor. Álláspontja szerint a terrorizmus általános ismérve a jogellenes erőszak, a politikai (vallási, ideológiai) célok követése, a nyilvánosság keresése, a propaganda. Véleménye szerint fontos szempont a meghatározáshoz az, hogy a terroristák nem tekintik magukat bűnözőnek.⁷

A fentiek mellett számos külföldi és hazai kutató⁸ megpróbált rendet teremteni a terrorizmus definíciója kapcsán – kevés sikerrel. Az egyértelműen megállapítható, hogy nagyon nehéz, bonyolult a terrorizmus komplex meghatározása. Ha elfogadjuk, hogy a terrorizmus definiálásához különböző feltételek, jellemzők meglétét kell vizsgálni, akkor azt is el kell fogadnunk, hogy nem mindig kell az összes tényezőnek feltétlenül teljesülnie.

Ha egyetértés nem is alakult ki a meghatározás kapcsán, az kijelenthető, hogy a nemzetközi közösség tagjai között egyetértés mutatkozott a megítélésben.⁹

A rengeteg halottat és sérültet követelő 2001. szeptember 11-i terrortámadás és az azt követő számos terrorcselekmény a világ minden pontján megerősítették azt a félelmet, hogy ezeknek a támadásoknak sok és felkészületlen áldozata lesz. Minden biztonsági elemzés arra a következtetésre jutott, hogy valószínűleg további barbár terrortámadások a jövőben is bekövetkeznek. Barack Obama,¹⁰ az Egyesült Államok elnöke 2011-ben, Oszama bin Laden halálát követően ugyanazt nyilatkozta, mint

4 Harmat Árpád Péter – Bukva Kármén: *A terrorizmus története*, <http://tortenelemcikkek.hu/node/185> (a letöltés ideje: 2016. március 3.)

5 Fletcher, George P.: *The Indefinable Concept of Terrorism*, Abstract, <http://jic.oxfordjournals.org/content/4/5/894.abstract> (a letöltés ideje: 2016. március 3.)

6 Saul, Ben: *Defining 'Terrorism' to Protect Human Rights*, http://fride.org/download/WP20_DefinTerro_ENG_feb06.pdf (a letöltés ideje: 2016. március 3.)

7 Korinek László: *A terrorizmus. Belügyi Szemle*, 2015/7–8.

8 Novotny, Daniel D.; Meisels, Tamar; Hoffman, Bruce; Vass György; Bartkó Róbert; Tálás Péter; Gál István László.

9 Tálás Péter – Póti László – Takács Judit: *A terrorizmus elleni küzdelem fogalmi és tartalmi keretei, különös tekintettel annak katonai dimenziójára*. ZMNE Stratégiai Védelmi Kutató Központ Elemzések, 2004/3.

10 Obama, Barack: *Osama Bin-Laden-dead*, www.whitehouse.gov/blog/2011/05/02/osama-bin-laden-dead (a letöltés ideje: 2016. március 3.)

2001-ben George W. Bush¹¹ a szeptemberi terrortámadás után: „Az Egyesült Államok hadban áll, ez háború a terroristák ellen.”

Európa már a 2001. szeptember 11-i terrortámadások előtt kereste a terrorizmus elleni harc hatékonyabb módzatait. A támadásokat követően az EU sietve megsokszorozta erőfeszítéseit, és az Egyesült Államokkal is szorosabb együttműködésre törekedett.

A terrorfenyegetés dimenziója új. A liberális államok katonai fölényük ellenére sérülékenyek, a sebezhetőségük már a polgáraik számára is nyilvánvaló. A katonai elrettentés nem működik, mert ezek a támadások nem feltétlenül önálló népcsoportoktól erednek. A terrorista szervezetek olyan elkövetői csoportokból, illetve önálló merénylőkből állnak, amelyek, illetve akik – többnyire – különböző országokból származnak. Azokkal a merénylőkkel szemben, akik a halálukat áruba bocsátják vagy a testüket fegyverként használják, maradnak a büntetőjog általános és egyedi megelőző mechanizmusai (a lelepleződéstől való félelem, a büntetéstől való félelem), amik nem feltétlenül eredményesek ezekkel a személyekkel, csoportokkal szemben. Egy államnak sem szabad hagynia, hogy a védtelen lakosságot kiszolgáltatassák a terrortámadásoknak, és ezáltal zsarolhatóvá váljanak. Az elsődleges cél, hogy a terrorcselekményeket már az előkészület idején felfedezzék, hogy azokat meg tudják akadályozni. A politikai és közigazgatási erőfeszítéseket a védekező mechanizmusokra kell koncentrálni, egy hatékony megelőzés irányításához. Ugyanakkor szükséges a biztonsági óvintézkedéseket megtenni, hogy a lakosság egy vészhelyzet esetén a legmagasabb fokú biztonságban legyen.

Új védelmi stratégiák

Az amerikai kormány volt az, amely elsőként beszélt az új védekezési stratégiák szükségességének kifejlesztéséről. Az USA akkori elnöke, George W. Bush néhány nappal 2001. szeptember 11. után a következőket mondta: „Ma már tudjuk, hogy kiképzett gyilkosok ezrei terveznek ellenünk támadásokat, és ez a szörnyű tudat másfajta eljárásmodot követel meg tőlünk.”¹² A West Point-i katonai akadémia előtt arra hívta fel a figyelmet, hogy a katonai elrettentés nem elégséges, mert a masszív bosszúval fenyegetés az ország és nemzet nélküli terroristákat nem tartja vissza tevékenységüktől. A megelőzés azt jelenti, hogy Amerikának támadnia kell, mielőtt az ellenség támad; ezt az új nemzeti biztonsági stratégiát védelmi beavatkozásként emlegetik. Abból kell kiindulni, hogy az USA az önvédelemhez való jogot a jövőben oly módon fogja felhasználni, hogy saját államainak megelőző védelmét magához ragadja. Ebből következik, hogy a katonai beavatkozás – mint az első öbölháborúban – nemcsak az agresszió kibontakozásával következik be, hanem már az előkészületeknél is.

11 *President's Address to a joint session of Congress and the American People*, www.whitehouse.gov/news/releases/2001/09/20010920-8.html (a letöltés ideje: 2016. március 3.)

12 www.northcom.mil/about/history_education/education.html (a letöltés ideje: 2011. szeptember 18.)

Az USA reformtervezete

Az új amerikai védelmi stratégiát igazolja a 2003-ban létrehozott és kormány szinten működő Belbiztonsági Minisztérium.¹³ Bush elnök a Department of Homeland Security felállítását 50 év óta a legjelentősebb szervezeti változásnak nevezte – ahhoz hasonlította, mint annak idején a Nemzeti Biztonsági Tanács megalapítását.

A minisztérium létrehozásával a nemzetközi terrorizmus elleni harcot az USA kormánya egy kormányhatóság hatáskörébe utalta, melynek hatásköre a föderálisan szervezett európai országok belügyminisztériumi hatáskörére emlékeztet.

A közigazgatásban bevezetett reformok mellett a szeptember 11-i terrortámadás kivizsgálására létrehozott független parlamenti vizsgálóbizottság¹⁴ zárójelentése¹⁵ – melyet 2004. július 22-én adtak ki – nemcsak súlyos mulasztásokat és a rendszerben rejlő elégtelenségeket állapított meg a titkosszolgálatoknál, a rendőrségnél és a minisztériumoknál, hanem azt is felvázolta, hogy messzemenő reformokra lett volna szükség ahhoz, hogy a hiányos nyomozást, az elégtelen, hiányos együttműködést és az intézményesült vetélkedést a jövőben megakadályozzák, és amely annak idején felderíthette volna a 19 öngyilkos merénylőt. A fentiekben túlmenően a bizottság megállapította, hogy a biztonsági intézkedések a levegőben és a vízen sem kielégítőek: az Egyesült Államok gyakorlatilag minden irányból biztonsági deficittel küzdött és küzd ma is.

A 9/11 Bizottság ajánlotta, hogy hozzanak létre a terrorizmus elleni háborúban a nemzeti felderítésnél egy olyan igazgatói pozíciót,¹⁶ amely kormány szinten működik, és a terrorizmus elleni védekezésre felállított nemzeti központi hivatalhoz tartozik.¹⁷ Ily módon lehetséges lett volna egy intézményben egyesíteni a titkosszolgálati ismereteket a terrorizmus elleni harc¹⁸ és az operatív tevékenység területén.

A szenátusi bizottság republikánus elnöke¹⁹ a titkosszolgálatokkal kapcsolatos kérdésre elmondta, hogy a vizsgálóbizottság által javasolt újjászervezési intézkedések még nem mennek elég messzire. Ő alapvetően akarta megváltoztatni a biztonsági rendszer felépítését, és közvetlenül szeretett volna beavatkozni a védelmi, honvédelmi, igazságszolgáltatási minisztérium, valamint a CIA²⁰ és az FBI²¹ vagyoni helyzetébe is.

Roberts szenátor azt javasolta, hogy a Nemzeti Hírszerzés igazgatójának kezében központilag kell egyesíteni a legfontosabb hírszerzési feladatokat. Ezenkívül neki kell

13 Department of Homeland Security, DHS.

14 Ismertebb nevén: 9/11 Commission.

15 9/11 Commission Report.

16 Nemzeti Hírszerzési Igazgató, Director of National Intelligence (DNI). Jelenleg James R. Clapper nyá. altábornagy.

17 Nemzeti Terrorizmusellenes Központ, National Counterterrorism Center (NCTC).

18 Gál István László: A XXI. század új bűncselekmény-típusa: a terrorizmus finanszírozása. *Rendészeti Szemle*, 2009/6., 61. o., illetve: Gál István László: A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása az új magyar büntetőjogban. *Belügyi Szemle*, 2013/6., 26–56. o.

19 Pat Roberts szenátor.

20 CIA, Central Intelligence Agency, Központi Hírszerző Ügynökség.

21 FBI, Federal Bureau of Investigation, Szövetségi Nyomozó Iroda.

megkapnia a hírszerző szolgálatok személyi és költségvetési kérdéseiben a döntés jogát. Roberts szenátor továbbá a CIA 3 legfontosabb részlegét: a hírszerzés által tudomásra jutott információk beszerzése és értékelése/elemzése, a fedett nyomozásokat, valamint a technikai fejlesztések és kutatásokat mint önálló szervezeti egységeket a mindenkori Nemzeti Hírszerzés igazgatóhelyettese vezetése alá javasolta rendelni. Ezzel a döntéssel a Pentagon elvesztette befolyását a CIA, az NSA²² és a műholdas felderítés általi információgyűjtésre; az Igazságügyi Minisztérium pedig a terrorizmus elleni védekezésre, beleértve az FBI hírszerzési főosztályát. Roberts szenátor elképzelései módosították, egy új hivatalhoz helyezték át az amerikai biztonsági helyzet hangsúlyát.

A 9/11 Bizottság, valamint Pat Roberts szenátor javaslatára 2004. december 17-én Bush elnök aláírta a hírszerzés reformjáról és a terrorizmus megelőzéséről szóló törvényt.²³ Eszerint 2005. április 22-én megkezdte működését a Nemzeti Hírszerzési Igazgató Hivatala,²⁴ mely alá – többek között – a Nemzeti Terrorizmuselleni Központ²⁵ is tartozik. A fent leírtak alapján – egyes mértékadó álláspontok szerint is – kijelenthetjük, hogy az Egyesült Államok elnöke után az USA nemzeti hírszerzési igazgatója lett a nyugati világ legbefolyásosabb embere.

Németország reformkonceptiója

Az USA-ban zajló mélyreható változások a biztonsági helyzet újjászervezésében Németországban eddig nem vezettek páratlanul nagy újításokhoz, habár a szövetségi kormány a terrorizmust korszakalkotó kihívásként jelölte meg, és két terjedelmes törvénycsomagban kibővítette a biztonsági hatóságok jogosultságát.

2004 nyarán a szövetségi belügyminiszter²⁶ a terrorizmus elleni küzdelem jegyében egy új koncepciót – munkamegosztást – javasolt. Ez azt tartalmazta, hogy változtassák meg a szövetségi biztonsági struktúrát, azaz a Szövetségi Bűnügyi Hivatal²⁷ és a Szövetségi Alkotmányvédelmi Hivatal²⁸ hatáskörét erősítsék meg a tartományi hatóságok kárára. Ez a tartományi belügyminiszterek heves tiltakozását váltotta ki.

A rendőrségi veszélyelhárítás mellett a civil- és katasztrófavédelem óvja meg a lakosságot a természeti katasztrófáktól, a szerencsétlenségektől, továbbá a katonai konfliktusokból és terrortámadásokból eredő veszélyektől.

Németországban ezt a hatáskört szövetségi (Bundesrepublik), illetve szövetségi állami (Bundesland) és közösségi szinten osztják fel, mivel a katasztrófa- és civilvédelem esetében tradicionálisan kettősségről beszélhetünk. Annak tudatában, hogy a

22 NSA, National Security Agency, Nemzetbiztonsági Ügynökség.

23 IRTPA, Intelligence Reform and Terrorism Prevention Act of 2004, www.dni.gov/index.php/about/history (a letöltés ideje: 2014. június 10.)

24 Office of Director of National Intelligence.

25 National Counterterrorism Center.

26 Otto Schily.

27 BKA, Bundeskriminalamt.

28 BfV, Bundesamt für Verfassungsschutz.

vertikálisan tagolt, civil veszélyelhárítás elsősorban tiszteletbeliségen és önkéntességen nyugvó biztonsági rendszer, Németország már nagyon korán elkezdte támogatni szövetségi államait és kisközösségeit. Ez érvényes a kiterjesztett katasztrófavédelem finanszírozására, a technikai hálózat kiépítésére és biztosítására, továbbá a Bundeswehr bevetésére szükség-, illetve katasztrófavédelem esetén.

Köztudomású, hogy ebben az időszakban sem a civil-, sem a katasztrófavédelem nem volt abban a helyzetben, hogy egy 2001. szeptember 11-éhez hasonló szintű támadásra reagálni tudjon.

Németország számára nagy jelentőséggel bírt, hogy az amerikai kormány a Belbiztonsági Minisztérium létrehozásával originer hatáskört rendelt a civil biztonsági gondoskodásnak (katasztrófavédelem, polgári védelem, beleértve az ABC-fegyverekkel²⁹ történő merényletek elleni védelmet is), és biztosította az ehhez szükséges vezetési és döntési struktúrák kialakítását. Németországban viszont hiányzott ez a fajta civil biztonság, veszélyhelyzetekben – a helyi természeti katasztrófáktól a szokásos baleseteken át, amelyekért a vidékek és a községek illetékesek – az elmúlt évekig egy központi szervezet működött.

A szövetségi és tartományi belügyminiszterek által törvényerőre emelt 2003-as koncepcióval – *Új stratégia a lakosság védelme érdekében* elnevezéssel – kezdetét vette a hiányosságok felszámolása. A Szövetségi Hivatalhoz³⁰ rendelték a civilek védelmét, a katasztrófavédelmet, az adatok biztonságát és távközlését, valamint a járványellenőrzést is.

Az akkori belügyminiszter, Otto Schily³¹ már 2004 júliusában deklarálta, hogy a kiélezett biztonsági helyzetben és különösen a 2004. májusi madridi terrortámadás után a lakosság védelme érdekében továbbra is fejleszteni kell. Ez akkor elsősorban a terrorellenes intézkedésekben, valamint a terrortámadások esetleges sérültjeinek mihamarabbi ellátásának megtervezésében merült ki.

A ma is jelentkező problémák – és a megoldási lehetőségek

A nemzetközi terrorizmus egyaránt veszélyezteti a belső és a külső biztonságot. Az EU-országok biztonsági szervei a több ezer iszlám terroristának nem ismerik – nem ismerhetik – sem a származásukat, identitásukat, pontos számukat, sem a tartózkodási helyüket. A belső biztonság érdekében a megelőző védelmi intézkedések végrehajtása sokkal nehezebb úgy, hogy az elkövetők ismeretlenek.

Az Európai Unió országainak hiányzott a tapasztalata és a szakértelme a nemzetközi terroristák elleni harcban,³² akik a „hadműveleti területeken” és a barátságos államokban is támaszpontokat, bázisokat tartanak fenn.

29 Atomic, Biological and Chemical Weapons, Atom-, biológiai és vegyi fegyverek.

30 BBK.

31 1998. október 27-től 2005. november 22-ig töltötte be a posztot, az SPD színeiben.

32 Gál István László: A pénzmosás elleni küzdelem régi és új irányai a nemzetközi jogban és az EU-jogban. *Európai Jog*, 2007/1., 23. o.

Különösen nagy probléma a hatóságok, a biztonsági és hírszerző szolgálatok közötti nehézkes információáramlás. Ez Németországban hatványozottan jelentkezett, nem utolsósorban azért, mert a hatalom ellenőrzése céljából egy föderális struktúrát hoztak létre a rendőri államvédelem és hírszerző szolgálatok esetében. Ez különösen megnehezítette az ún. egynemű biztonsági szövetség létrejöttét.

A tapasztalatok azt mutatják, hogy az információhiány hátterében megemlíthető az információátvitel, a másik biztonsági szervezet által tárolt személyes adathoz való hozzáférés problematikája, az adatok átadása, a biztonsági szervezetek közötti nehézkes kapcsolat, a szervezetek közötti rivalizálás.

A fentiek elkerülhetetlen következményei a horizontális és vertikális információszállítási hiány, az elemző-értékelő munka hibái, a hiányos vagy hibás helyzetjelentések, a nem megfelelő prevenció és mindezek következményeként az elkövetett hibák a nyílt rendőrségi nyomozásokban, büntetőeljárásokban.

A német államvédelmi és alkotmányvédelmi feladatok strukturális és hatásköri elválasztása – mely a világon szinte teljesen egyedülálló – azt eredményezte, hogy az ott dolgozók egyik hivatalban sem kaptak egy összképet a rendelkezésre álló információkból, mivel a részinformációk jelentős része nem vált ismertté. Sokszor ezeket az információkat nem is tárolták, nem helyezték el szövetségi adatbázisokban vagy más online biztonsági archívumokban, így más szervezetek eljárása esetén ezek nem voltak elérhetőek.

Előfordult olyan eset, hogy több biztonsági szervezet is adatokat dolgozott fel ugyanazon terroristagyanús személyekkel vagy esetekkel kapcsolatban, egymással viszont nem kommunikáltak, így egyik szervezet sem ismerte fel az esetleges veszély lehetőségét.

Ezek a gyengeségek a föderálisan osztott állambiztonsági hivatalok, a nemzeti irodák, a nemzetközi államvédelmi hivatalok és hírszerző szolgálatok munkáját, együttműködését és a külföldi partnerekkel való közös munkát is érintették.

A sikeres és preventív állambiztonsági munka titka abban rejlik, hogy a rengeteg egyedi információt, amely különböző irodák asztalán fekszik, egy helyre kell csoportosítani, majd rendezni és végül értékelni kell.

Az apró mozaikkövek egy helyre csoportosítása megbízható helyzetképet eredményez, lehetővé teszi a nyomozás megindítását és javítja a megelőzés lehetőségét.

Németország tartományi államai arra törekszenek, hogy a lakosság védelmének rendszerét tartósan javítsák. Megalapozottak azonban azok a kérdések, hogy vajon a nemzetközi terrorizmusból fakadó globális fenyegetettség korában, amikor a veszély nagyszámú ártatlan emberre irányul és még a tömegpusztító fegyverekkel való fenyegetőzés is elképzelhető lehetőség, vajon a megfelelő védelmi intézkedések intenzívebbé tételével siker érhető-e el.

A terrorista hadviselés újabb formáinak megjelenésével Németországban is – csakúgy, mint az Egyesült Államokban – új, nem hagyományos, kooperatív biztonsági stratégiákra van szükség.

Ha csak arra gondolunk, hogy a föderalizmust a német alaptörvényben határozták meg – annak érdekében, hogy ez a fiatal demokráciát belülről és kívülről egyaránt

védje –, a szövetségi államok reakciója arra nézve, hogy az állam bizonyos kompetenciákat magához ragadjon, kevésbé meggyőző. A központi állami biztonsági szolgálatok megerősítésének igénye sokkal inkább a kívülről érkező fenyegetettségekre adott reakció.

Az Egyesült Államokban a föderális struktúra megváltoztatásához egyértelműen egy tragédia adott erőt. Egyre inkább elfogadottá válik a felfogás, hogy a terrorizmus elleni harc intenzívebbé tételéhez egy föderális államszervezetben is a vezérlő és irányító hatáskörök átcsoportosítása szükséges a központi állami hivatalokba. A német tárgyalási folyamat ezt a felismerési szintet még nem érte el.

A globális terrorista hálózatnak intenzív információcserére kell számítani a nemzeti és nemzetközi biztonsági irodák között. Ekkor van esélye bárkinek is az ellenük való sikeres fellépésre. Egy ilyesfajta együttműködés akkor megfelelő, ha az információkat elektronikusan rögzítik, azok a nemzeti adatszolgáltatóknál online elérhetőek vagy ha egy közös adatbankot hoznak létre. Ez érvényes a német biztonsági irodák együttműködésére is.

A cél: a titkosszolgálati/biztonsági törvényekben az adatvédelmi szabályozást úgy megváltoztatni, hogy nemzetközi/iszlám terrorista cselekmények esetén rögzíteni lehessen az adatokat, és hogy törvényesen létrehozható legyen egy közös adatbank a terrorizmussal foglalkozó szervezetek számára.

A német föderális biztonsági rendszer felépítése nemcsak szigorúan bel- és külföldi védelemre osztható fel, hanem fegyveres harcok során bekövetkezett károk és békeidőben történt katasztrófák esetén történő lakosságvédelemre is. Bár jelenleg egy idegen állam katonai támadása már nem valószínű, egy újabb, a terrorizmusnak „köszönhető” fenyegetettség nagyon is valós.

Konklúzió

Azt kétséget kizáróan leszögezhetjük, hogy nem létezik egyértelmű és mindenki által elfogadott meghatározás a terrorizmusra. Ez nagymértékben megnehezíti a terrorizmusról és annak elhárításáról folyó vitát.

A terrorizmus nem új keletű jelenség, de az elmúlt évtizedekben a terrorizmus új formákban jelent meg – mint például kiberterrorizmus –, a terrorista hálózatok struktúrájukban, eszközeikben és finanszírozásukban összetettebbé váltak, és ezzel a terrorfenyegetés is összetettebb lett.

A terrorizmus elleni küzdelem mindig is a nemzetállamok hatáskörébe tartozott, és a szokásos bűnüldöző tevékenység részét képezte, de 2001. szeptember 11., valamint a madridi és a londoni merényletek alapvető változást hoztak a terrorizmus jelenségének felfogásában, valamint a terrorizmus elleni küzdelemben használt mód-szerekben és eszközökben.

A fentebb említett merényletek óta a terrorizmus nem csupán a tagállamok nemzetbiztonságát, hanem az Európai Unió egészének biztonságát érintő problémává vált, így a megoldása egészen más jogi keretet kíván, mint korábban.

Számos intézményi, szervezésbeli, törvényi változtatás ajánlatos a nemzetközi/izlám terroristák megfigyelésének javításához, az ellenük való harchoz, azért, hogy az EU és a tagállamok meg tudják védeni a lakosságot.

A nemzetközi terrorizmussal minden szinten szembe kell nézni. A tapasztalatok azt mutatják, hogy önmagában a katonai és rendőri vezetés nem elegendő, hogy megnyerje ezt a harcot. Ezért a nemzeti és nemzetközi politikát rá kell bízni, hogy vállalja a szellemi-politikai konfrontációt a nemzetközi terrorizmussal, és globális célként elérni, hogy a terroristák kemény magjától elválasszák a támogatókat.

Félő, hogy a következő évtizedben sok ember lehet áldozata a ma még elképzelhetetlen terrortámadásoknak. De még most is, a veszély időszakában szükséges, hogy a jogállamiság hű maradjon valódi elveihez. Az erős és stabil jogállamot az jellemzi, hogy a brutális terrortámadásokra megfelelően, arányosan válaszol. Elsősorban a túlreagálástól kell tartózkodni. A terroristák célja egy olyan erőszakspirál megindítása, aminek a végén a terrorszervezet önkénye mint „jogos önvédelmi intézkedés” áll az állítólagos agresszív expanziós politika ellen – ezzel indokolva a brutalitást, az önkényeskedést.

A terrorizmus elleni küzdelem háborúként történő definiálása – és így a humanitárius szabályok elvetése – az egész jogrendszert rendíti meg, véli Korinek. A modern politikai rendszerek alapja az emberi jogok tiszteletben tartása.³³ Ezért, csatlakozva Korinek László álláspontjához, az emberi jogi szervezeteknek továbbra is fel kell ismerniük azt, hogy számos biztonsági intézkedés, amelyeket a kormányok bevezettek, félrevezető és nagyon veszélyes. A legfőbb cél az, hogy a szakemberek meggyőzzék a kormányokat: teremtsenek egyensúlyt az emberi jogok és biztonságpolitikájuk között.

33 Korinek: *i. m.* 6. o.

